

Henryk Janocha, Franciszek Lachowicz, Wojciech Wróblewski

Kołobrzeg - Stare Miasto. Ulice:
Katedralna, Mariacka, G.
Narutowicza, Brzozowa i Wąska

Informator Archeologiczny : badania 18, 166

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Badania prowadzili mgr arch. A. Filipowicz, mgr Jacek Rejniak. Finansował KRA w Bielsku Białej. Siódmy sezon badań. Ruiny średniowiecznego zamku (XIV/XV w.).

Obecne badania miały charakter badań architektonicznych z nadzorem archeologicznym (autor sprawozdania). Ze względu na skomplikowany układ założań zamkowych, badania te miały na celu rozwarstwienie poszczególnych faz zabudowy, co częściowo osiągnięto. Sondy badawcze pozwoliły ustalić, że ten niewielki zameczek poza dwoma fosami i wałami, był brzońcym murem flankowym. Mur biegł szczytem wału pomiędzy fosami, od budynku bramnego z wjazdem, nie otaczając jednak całego zamku. Na stoku fosy znajdowała się druga linia murów z niewielkimi, narożnymi basztami.

Samo plateau zamku otaczał mur obwodowy o grubości 170-180 cm, połączony z rozbudowanym przyczółkiem mostu zwodzonego. W założonych sondach wystąpił bardzo liczny materiał ceramiczny - późnogotyckie kafle figuralne (m.in. heraldyczne) oraz groty beltów kusz.

Badania architektoniczne będą kontynuowane.

KOŁOBRZEG - Stare Miasto
Ulice: Katedralna, Mariacka
G. Narutowicza, Brzozowa i Wąska

Konserwator Zabytków Archeologicznych
i Muzeum Okręgowe
w Koszalinie

Badania w ramach nadzoru archeologicznego prowadzili mgr Henryk Janocha (autor sprawozdania), mgr Franciszek Łachowicz i okresowo Wojciech Wróblewski. Finansował MKK w Koszalinie.

W związku z szeroko zakrojonymi pracami ziemnymi pod nowe budownictwo mieszkalne na terenie Starego Miasta w Kołobrzegu, prowadzono doraźne badania ratowniczo-zabezpieczające w założonych wykopach budowlanych, w ramach nadzoru konserwatorskiego.

Założenie dużych wykopów budowlanych w obrębie średniowiecznego miasta zmusiło nas do zwrócenia szczególnej uwagi na ewentualne odkrycia związane z archeologiczno-architektoniczną zabudową najstarszego zespołu miejskiego Kołobrzegu. Wyjątkowo szybkie tempo prac ziemnych przy użyciu ciężkiego sprzętu mechanicznego, uniemożliwiało przeprowadzenie systematycznych prac archeologiczno-architektonicznych. Z tych też względów nasze badania zostały ograniczone do prowadzenia obserwacji wykopów, rejestracji odsłoniętych i uchwyconych elementów zabytkowej architektury, zabrania ruchomych materiałów zabytkowych oraz w miarę możliwości wykonania pełnej dokumentacji naukowej. W wybranych miejscach wykopów dzięki pomocy wojska dokonano odczyszczenia resztek zabytkowej architektury murywanej, a także wybranych odcinków profili wykopów/celem ustalenia nawarstwień i ich chronologii.

W dwóch dużych wykopach budowlanych o głębokości do przeszło 4 m stwierdzono występowanie resztek dość intensywnej zabudowy architektonicznej od średniowiecza, tj. od początku lokacji nowego miasta (1255 rok), aż do czasów nowożytnych, tj. czasu zniszczeń Kołobrzegu podczas II Wojny Światowej.

Przeprowadzone badania pozwoliły dość wyraźnie potwierdzić to, co już wcześniej zaobserwowano w wykopach budowlanych z lat 1962 i 1974, że wybrany teren pod zabudowę miasta średniowiecznego został odpowiednio przygotowany pod względem inżynierskim. Z uwagi na podmokły grunt umocniono go. Na calcu położona została warstwa faszyzny o grubości od kilkunastu cm do przeszło 1 m, na której z kolei umieszczono jakby pomost, zbudowany z grubych dranic dębowych w znacznej części wspartych na potężnych słupach również dębowych. Na takim dopiero podłożu posadowione były zabudowania zarówno mieszkalne jak i gospodarcze. Odnosi się to do budowli drewnianych datowanych na XIII/XIV w., jak i budowli murywanych wznoszonych od końca XV w., aż do czasów nowożytnych. Nie wyklucza się możliwości, że wspomniane pale w pewnych wypadkach stanowiły elementy konstrukcyjne domostw drewnianych, a być może wzmocnienia lagarów poszczególnych drewnem ulic.

W dużym wykopie budowlanym zajmującym prawie całą pierzeję między ulicami - Mariacka, Katedralna, Narutowicza i Brzozowa, uchwycono cały szereg fragmentów konstrukcji drewnianych (słupy, dranice, resztki ścianek i dranic) związanych z najstarszą zabudową miejską z XIII w., a zwłaszcza z drugą jego połową, jak i sporo elementów architektury murywanej. Są to fragmenty murów gotyckich zbudowanych z cegły i kamienia, niekiedy z ozdobnymi wnękami, datowanymi na koniec XIV w. lub początku XV w. Większość odkrytej architektury zabytkowej odnosi się jednak do czasów nowożytnych od XVI aż do XX w. Wszystkie te odkrycia stanowią resztki zabudowy mieszkalnej i gospodarczej mieszkańców Kołobrzegu od XIII do XX w.

W trakcie badań zebrano także pewną ilość zabytków ruchomych. Niestety znacznie więcej uległo zniszczeniu poprzez mechaniczne ich wydobycie i razem z warstwą wywiezionie poza teren wykopu. Zebrane ruchome zabytki to ceramika reprezentowana przez różne typy naczyń od siwaków przez ceglaste, kamionkowe, aż do porcelany i porcelitu, a także glinianych nowożytnych. Bardzo liczną grupę ceramiczną stanowią kafle od garnkowych poprzez miskowe do płytowych, z innych bardzo licznie występujących materiałów to fragmenty obuwia skórsanego, grupujące się zwłaszcza przy obecnej ulicy Katedralnej. Wymienić należy także przedmioty metalowe, jak podkole, tasaki itp., następnie przedziak kamienny i resztki innych narzędzi.

W warstwie trzeciej, uznanej za najstarszą, wystąpiło szereg beczek klepkowych różnych wymiarów, często też można było zebrać pojedyncze klepki. Najprawdopodobniej służyły one do zbierania nieczystości i mieściły się w domach mieszkalnych lub zabudowaniach gospodarczych. W warstwie trzeciej wystąpiło też najwięcej ułamków naczyń stalowoszarzych, które możemy chronologicznie wiązać z XIII w., zwłaszcza z drugą jego połową. Pozostałe naczynia stalowoszare i kamionkowe, ceglaste, a także kafle możemy wiązać z XIV - XVII w. Z uwagi na intensywną zabudowę wiele materiałów jest mocno przemieszanych. Liczne są materiały z czasów nowożytnych. Zebrane resztki obuwia i liczne ścinki możemy odnieść do XIII - XIV i być może XV w. Wskazują one, że w tej części miasta średniowiecznego mieściły się pracownie szewskie podległe zapewne kościołowi, jako że miasto w tych czasach było własnością biskupa Kamieńskiego.